

Հ Ա Ի Ա Տ Ք

(Պատկեր)

Տանը միակ սենեակն է, առանց բակի, դուռը փողոցին վրայ: Իբր կաթասի՝ անկիւններէն մէկը նետուած հին անդուկ մը, վրան ալ անկողիններու և վերմակներու շարք մը՝ կտոր մը մաշած քուրձով ծածկուած:

Պատուհաններու երկայնքին՝ դուռնաւ գրգլեակներով պատսպարուած բազմոց մը, որուն աջ անկիւնը պառաւ կին մը սմբած նստած է, ձեռքերը գոգը: Բազմոցին մէջտեղը նորէն կինը մը, քառասունին ետեւ տուող տարիքով մը, իսկ ձախ անկիւնն ալ բաւական գեղանի աղջիկ մը որ գոգնոցին փոթերը շտկելու զբաղած է: Երեքն ալ աղքատ հագուած են բայց մաքուր:

Գետինը, տախտակամածին վրայ, հասարակ կապերտի աղճատ կտորուանքներ ասդին անդին, և երկաթեայ կրակարան մը որուն մէջ քանի մը կրակի կայծեր կը վառին իրարմէ հեռու, անապատի մը ովասիսներուն պէս: Կրակարանին շուրջը, երեք պզտիկ տղաք կատաղի կռիւ մը կը մղեն հացի պատառի մը համար՝ որ գետինն է և որուն հասնիլ կը ջանան երեքն ալ, շարունակ իրար արգիլելով:

Պատեր մերկ են, վաղընջուց մնացած ծեփով մը որ թափած է տեղ-տեղ, և որուն վրայ, ճեղքերու շուրջ՝

բոլորը, մլուկներու գոյութիւնը կը զգացուի աղառտ ծիրերով: Խոշոր գամ մը որ պատերէն մէկուն կուշտը մխուած է, ձիթենիի ոստ մը կը կրէ, Ծաղկազարդի յիշատակ:

Տղաքը կը կզուրտին, կը պոռան, կը կանչին, միշտ ակնդէտ հացի կտորին, որ իրենցմէ մէկ երկու քայլ անդին նետուած է:

Բազմոցին մէջտեղը նստող կիներ—մայրերնին—կը պոռայ՝ երազէ մը արթնցածի պէս:

—Խել՛ք... ի՞նչ կ'ըլլաք կոր նորէն... ալ չ'օգտեց:

Տղաքը չեն լսեր անգամ:

—Սաթենիկ, սըւտնք սո՛ւս ըրէ... կատուեր են,—կը ձայնէ մայրերնին՝ միշտ երազուն:

Աղջիկը ուսերու շարժում մը միայն կ'ընէ, միշտ ուշադիր գոգնոցին փոթերուն:

Դուրսը արհաւիրտ հով մը կ'ոռնայ, ամեն մէկ թափին ցուրտի լեզու մը սպրդեցնելով պատուհանին բացուածքներէն ու ճեղքերէն ներս: Ծովի իւրաքանչիւր սուրինը սարսուռ կու տայ երկու կիներուն ու գոգնոցով աղջկան: Երեքն ալ իրենց երազանքէն կը սթափին և ողնիի ժողուրտութեամբ մը ինքզինքնին տաքցընել կը փորձին:

Յանկարծ աղոց պոռչտունքները կը կտրեն, առաջ բերելով ճիշտ այն լուծիւնը որ երկարածիգ արձագանգի մը մարելէն վերջ կը գոյանայ:

Կրակաբանին տակ պլորուած կատուն, ինքն ալ առնօթի, վերջիվերջոյ նշմարած է հացի կտորը՝ որուն համար տղաքը կը կզուրտին, և թաթը երկնցուցած է՝ առիթէն օգտուելու միտումով:

Տղաքը, սատանի ձագերու երեւոյթը առած, կը դադրեցնեն իրենց կռիւը: Մազերնին գզուած է՝ երկարատեն քամիին տակ մնացած որաներու պէս: Աչերնին կը վառի վրթիւնն փայլով մը, և շունչերնին դժուարաւ դուրս կ'ելլէ զսպուած հեւքերով, որոնք կարծես իրենց կսւրճքը կը պատուեն:

Երեքն ալ մոռցած են իրենց հակառակութիւնը ու կը պատրաստուին յարձակիլ կատուին վրայ, հացի պատառը աղատելու համար: Կենդանին կը կասի, թաթը վեր, կարծես քարացած: Սչքերը միայն կենդանութիւն մը կը մատնեն իր վրայ:

— Հնչը պիտի գողանար, կ'ըսէ՝ ամէնէն պզտիկը՝ յայտնի սրտագողով մը:

— Բռնէ, Մարգար, կը ձայնէ մեծը իրմէ կրտսերին: Վայրկեան մը չ'անցած, կատուին կռնակը արդէն իսկ քանի մի անգամ համբուրած է դետինը: Խեղճը կը պոռայ, իզուր իր կաշկանդուած թաթերը աղատել փորձելով:

— Մօ, մեղք է հայվանը, — կը պոռայ պառաւը իր անկիւնէն, աւրուած փողի ձայնով մի:

Տղաքը ուշադրութիւն անգամ չեն ըներ, իրենցմէ երկուքը մէկ-մէկ ձեռքով բռնած են կատուին չորս ոտքերը: Մէկը՝ միւսնոյն ատեն ոտքովը կոխած է կենդանիին վիզին վրայ՝ որպէսզի չը խածնէ: Իսկ պզտիկը՝ կատուին պոչը կը քաշէ կրցածին չափ ուժով:

Կենդանին կը ճուայ, բայց տղաքը չեն ազդուիր, մինչև որ քոյրերնին կը ստիպուի գողնոցը ձգելով ոտքի ելլել: Երեքն ալ մէկ-մէկ անկիւն կը փախին ծեծի մը վախէն, միջոցով կատուն միակ ոտուամով մը կ'աներևոյթանայ դրան մօտը բացուած ծակէ մը ներս:

Հովը միշտ կը սուլէ, և նոր սկսած թեթև անձրև մը կը ծաղկոտէ ապակիները:

Տղաքը կրկին հացի կտորին կը դառնան, բայց անոր տեղ տափակցած, աղտոտ ու անճանաչ զանգուած մը միմիայն կը գտնեն դետինը, կապերտին մազերուն կպչած: Իրենցմէ մէկը, կատուն տանջելու զբաղած, կոխոտեր է զայն առանց տեսնելու...

—Աղջիկ, ի՞նչ պիտի ուտէք առ իրիկուն,—կը ձայնէ պահ մի պառաւը:

—Սէլէն քիչ մը հաց կար, ան ալ տղաքը կերան,
—կը պատասխանէ կինը, անտարբեր երևոյթով մը:

Յայտնի է որ երկար ատենէ ի վեր վարժուած է այդ վիճակին:

—Բան մը չը կ'սոյ,—կը հարցնէ նորէն պառաւը:

—Ի՞նչ կար որ ինչ պիտի մնայ:

—Սաթէնը ինչ ըրաւ... բան մը չը բերաւ:

—Ձէ... շուն շանորդի կնիկը բան մըն ալ չ'ուզեր կոր տալ... ինչ ըսաւ, քա Սաթէն:

Աղջիկը որ նորէն գողնոցին փոթերով զբաղած ըլլալն բան մը չէր լսած, կը հարցնէ.

—Ո՞վ:

—Մոտիսդրան:

—Ի՞նչ պիտի ըսէ, մինչև որ կարը չը բերէք, ըսաւ, փարա մըն ալ չեմ տար... դատէ, դատէ, նորէն բան մը չը կայ, նորէն բան մը չը կայ:

—Ասոր բանէինք նէ կը լինար կ'երթար,—կ'ըսէ մայրը մտածկոտ, աշուրները առաստաղին սեւեռուն:

—Ձէ եււրում, չէ, ասոր Աւագ Ուրբաթ է... Ժամու օր... գիտել կու տայ պառաւը՝ գլուխը կուրծքէն վեր առնելով:

Ու մինչդեռ միւսները կը լռեն, կը շարունակէ.

—Սուրբ օր է, եււրում... կար բռնել չ'ըլլար... ամէն մէկ ասեղ շարժելուդ Ժամ մըն ալ չ'ինես նորէն չես խալըսիր... աւագ օր է... Ժամու, աղօթքի, հսկումի օր... չէ եււրում, չէ...

Դուրսը հովին թափը կոտրած է, բայց անձրեւ՝ սաստկացած՝ խորագանի հարուածներու պէս կ'իջնէ ապակիներուն վրայ: Տեղտեղ, պատուհաններու ճեղքերէն ջուրը ներս կ'անցնի ու կը սահի տախտակն ի վար՝ տգրուկի գլուխ մը երկնցուցած:

Տղաքը նորէն կը սկսին եռուզեռել:

—Մայրիկ,—կը ճչէ պզտիկը,—փորս անօթի է:

—Ի՛մս ալ,—կը ձայնակցի երկրորդը:

—Ե՛ս ալ հաց կ'ուզեմ,—կ'աւելցնէ անդրանիկը:

Ու երեքն ալ ողորմուկ նայուածք մը կը դամեն գետինը, կապերտի կտորին վրայ տափակցած հացի պաշտառին:

—Մախսըմներուն բերանը ինչպէս գոցելու է,—
կ'ըսէ մայրերնին՝ երազանքէն սթափած:

Յետոյ աղջկանը կը դառնայ.

—Սաթէն, ինչ կ'ըսես, սա կարը ձեռք առնե՞նք:

Աղջիկը չը պատասխանած՝ պառաւը մէջ կը նետուի.

—Ձէ եաւրում, չէ... սուրբ օր է... ասեղ զարնել չ'ըլլար...

—Է չոճուխները... ինչ պիտի կերցնեմ... աս կնիկը մինչև քի կարը չ'առնէ փարա չը պիտի տայ...

—Թող անօթի մնան... աւագ օր է... ժամու, աշօթքի, հսկումի օր... չէ եաւրում չէ...

Պառաւին կամքը օրէնք մըն է տան համար:

Կինը՝ համակերպող երևոյթը մը կ'առնէ ու նորէն կը թաղուի իր երազանքին մէջ, աչուրները կէս մը գոց, ցուրտէն սրսփուն:

Տղաքը միշտ իրենց անօթութիւնը կու լան, առանց խօսուածներէն բան մը հասկցած ըլլալու...

ՄԱՐԱ